

Hof van Cassatie van België

Arrest

Nr.

eiser,

vertegenwoordigd door mr. , advocaat bij het Hof van Cassatie, met
kantoor te waar de eiser woonplaats kiest,

tegen

1. , met zetel te
ingeschreven bij de KBO onder het nummer ,

verweerster,

vertegenwoordigd door mr. advocaat bij het Hof van
Cassatie, met kantoor te , waar de verweerster
woonplaats kiest,

2. , vertegenwoordigd door haar College van burgemeester
en schepenen, met kantoor te ingeschreven
bij de KBO onder het nummer

verweerster.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Gent van 22 september 2023.

Advocaat-generaal heeft op 12 december 2025 een schriftelijke conclusie neergelegd.

Sectievoorzitter heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDELEN

De eiser voert in zijn verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, twee middelen aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Eerste middel

1. Artikel 1, eerste lid, van de wet van 12 januari 1993 betreffende een vorderingsrecht inzake bescherming van het leefmilieu, hierna Wet Milieustakingsvordering, bepaalt dat de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg het bestaan vaststelt van een zelfs onder het strafrecht vallende handeling, die een kennelijke inbreuk is of een ernstige dreiging vormt voor een inbreuk op één of meer bepalingen van wetten, decreten, ordonnanties, verordeningen of besluiten betreffende de bescherming van het leefmilieu.

2. Om het bestaan vast te stellen van een kennelijke inbreuk of een ernstige dreiging voor een inbreuk zoals bedoeld in voormeld artikel 1, eerste lid, moet de rechter niet alleen nagaan of de inbreuk op wetsbepalingen betreffende de bescherming van het milieu of de dreiging ervoor met voldoende zekerheid

vaststaat, maar moet hij tevens de gevolgen van die inbreuk op het milieu in aanmerking nemen.

Een kennelijke inbreuk of een ernstige dreiging voor een inbreuk ligt aldus niet voor als de inbreuk geen belangrijke schadelijke effecten heeft of zal hebben op het collectieve leefmilieu.

Loutere vaststellingen in verband met de wettigheid van een vergunning volstaan hiertoe niet.

3. De appelrechters stellen vast en oordelen dat:

- de vordering van de eiser een milieustakingsvordering is, gesteund op de artikelen 1 tot 3 Wet Milieustakingsvordering *iuncto* artikel 194, eerste lid, Gemeentedecreet;
- de aanname dat ook de regels van stedenbouw kunnen vallen onder de regelgeving die bedoeld wordt onder artikel 1 Wet Milieustakingsvordering en de gemeente steeds collectief belang erbij heeft dat deze regels op haar grondgebied worden nageleefd, niet volstaat om aan te nemen dat een inwoner in essentie opkomt voor het algemeen belang wanneer hij (inzonderheid teneinde een verleende vergunning als onwettig te horen kwalificeren, zodat daar geen rechtsgevolgen aan zouden kunnen worden gekoppeld) zich op de schending van dergelijke regels en/of van regels van openbare orde beroept;
- de eiser in onderhavig concreet geval in essentie een louter particulier belang nastreeft;
- hij zich als eigenaar van een woning geconfronteerd ziet met de intentie van de eerste verweerder om op een naburig perceel een instelling voor bijzondere jeugdzorg te bouwen, waarvan hij kennelijk vreest als nabuur nadelige gevolgen te zullen ondervinden;
- hij naar aanleiding van de vergunningsaanvraag een bezwaarschrift indiende en, nadat de vergunning was verleend, geen administratief beroep daartegen instelde;
- hij kennelijk vanuit zijn persoonlijk belang via onderhavige milieustakingsvordering alsnog poogt de bouw en komst van deze instelling te verhinderen;

- hij zowel in de dagvaarding als in de ingebrekestelling van 22 juni 2021, die voorafgaandelijk aan de dagvaarding aan de gemeente werd gericht, uiteenzet dat de bouw van de instelling voor hem bijzonder nadelige gevolgen zal hebben;
- waar in de ingebrekestelling gewag wordt gemaakt van strijdigheid van het project met de bepalingen van het RUP en met “*de goede ruimtelijke ordening*” omwille van de bouwdichtheid, omvang, samenstelling en/of aard van het project, dit wordt onderbouwd en in de verf gezet vanuit de bekommernis voor de impact van het project op het naburige perceel van de eiser;
- het feit dat in de tekst van de ingebrekestelling en van de dagvaarding, alsook in verdere conclusies ook meer algemeen wordt verwezen naar de aanwezigheid in de onmiddellijke omgeving van “*alleenstaande villa’s op ruimere percelen*” en/of naar de visuele impact van het project op het uitzicht “*voor de omwonenden*”, geen afbreuk doet aan de vaststelling dat in essentie opgekomen wordt voor de eigen subjectieve rechten die de eiser als eigenaar van een naburig perceel meent te hebben;
- daaraan evenmin afbreuk doet het feit dat de eiser, teneinde de onwettigheid van de omgevingsvergunning te onderbouwen, nog het volgende inroept: een onvolledigheid in het project-m.e.r.-screeningsnota, die er zou in bestaan dat daarin geen “*woongebied*” als “*kwetsbare functie*” werd vermeld, de (volgens de eiser te verwachten) negatieve impact van het project op de waterhuishouding (dit overigens in tegenspraak met het gunstig advies van de VMM dienaangaande) en het feit dat de mobiliteitsimpact “*in vraag dient te worden gesteld*”;
- het overigens eerder vaag en weinig of niet gesubstantieerd inroepen daarvan, erop gericht aan de omgevingsvergunning geen rechtsgevolg te horen verlenen, niet volstaat om aan te nemen dat de eiser in essentie vanuit het algemeen belang ageert;
- het bezwaarschrift van de eiser het enige was dat werd ingediend en vergezeld was van een verklaring, ondertekend door 56 personen (waarvan er trouwens enkelen niet in de buurt van het betrokken perceel woonden of zelfs niet in de

gemeente woonachtig waren), waarmee deze personen te kennen gaven “*akkoord te gaan met het bezwaarschrift*” (dat door de eiser werd opgemaakt, ondertekend en ingediend), zodat kan worden aangenomen dat zij zich dat bezwaarschrift eigen hebben gemaakt;

- geen van hen na het verlenen van de vergunning (waarin de bezwaren werden ontmoet) enig initiatief nam om (inzonderheid bij wijze van administratief beroep, laat staan bij wijze van een, al of niet gezamenlijk ingestelde, milieustakingsvordering) daartegen op te komen, wat naar het oordeel van het hof van beroep onderstreept dat de eiser in deze een eigen belang nastreeft;
- zelfs in het geval dat het feit dat de eiser een vordering instelde op grond van de artikelen 1 tot 3 Wet Milieustakingsvordering *iuncto* artikel 194 Gemeentedecreet gelijk zou staan met zijn belang daartoe, dan nog om deze redenen (ontstentenis van voldoende collectief handelen) niettemin zijn vordering nog steeds af te wijzen is als ongegrond.

4. Met deze redenen geven de appelrechters te kennen dat de aangevoerde inbreuk op wetsbepalingen betreffende de bescherming van het milieu geen kennelijke inbreuk of ernstige dreiging voor een inbreuk vormt omdat de aangevoerde inbreuk geen belangrijke schadelijke effecten heeft op het collectieve leefmilieu, en verantwoorden ze hun beslissing dat de milieustakingsvordering van de eiser ongegrond is naar recht.

In zoverre het middel gericht is tegen de beslissing dat de stakingsvordering ongegrond is, kan het niet worden aangenomen.

5. In zoverre het middel gericht is tegen de beslissing van de appelrechters dat de stakingsvordering niet ontvankelijk is, kan het niet tot cassatie leiden en is het bij gebrek aan belang niet ontvankelijk.

6. De appelrechters die met de redenen vermeld in r.o. 3 oordelen dat de stakingsvordering van de eiser ongegrond is, dienden niet te antwoorden op de middelen van de eiser met betrekking tot de onwettigheid van de vergunning van de eerste verweerster omdat die, gelet op hun beslissing, niet meer ter zake dienend waren.

In zoverre het middel schending van artikel 149 Grondwet aanvoert, kan het niet worden aangenomen.

Tweede middel

Eerste onderdeel

7. Artikel 194, eerste lid, Gemeentedecreet bepaalt dat, indien het college van burgemeester en schepenen of de gemeenteraad nalaten in rechte op te treden, een of meer inwoners in rechte kunnen optreden namens de gemeente, mits zij onder zekerheidstelling aanbieden om persoonlijk de kosten van het geding te dragen en in te staan voor de veroordeling tot schadevergoeding of boete wegens tergend en roekeloos geding of hoger beroep die kan worden uitgesproken.

Krachtens deze bepaling kunnen een of meer inwoners onder bepaalde voorwaarden in rechte optreden als formele procespartij in naam en voor rekening van de gemeente als materiële procespartij, gelet op het stilzitten van haar organen.

8. Artikel 13 Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat een tussenvordering iedere vordering is die in de loop van het rechtsgeding wordt ingesteld en ertoe strekt, hetzij de oorspronkelijke vordering te wijzigen of nieuwe vorderingen tussen de partijen in te stellen, hetzij personen die nog niet in het geding zijn geroepen, erin te betrekken.

Artikel 813, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat een gedwongen tussenkomst bij dagvaarding geschiedt. Tussen de partijen in het geding kan zij worden aangebracht bij gewone conclusies.

9. Uit het geheel van deze wetsbepalingen volgt dat de gemeente, als materiële procespartij, in de loop van het rechtsgeding, slechts op ontvankelijke wijze een vordering kan instellen tegen een inwoner die in het rechtsgeding enkel als formele procespartij namens haar in rechte optreedt, nadat ze deze inwoner als materiële procespartij in gedwongen tussenkomst heeft gedagvaard.

10. Uit de stukken waarop het Hof vermag acht kan slaan, blijkt dat:

- de tweede verweerster zich voor de eerste rechter in haar conclusie tegen de eiser heeft gericht met een vordering wegens tergend en roekeloos geding en een verzoek tot verhoogde rechtsplegingsvergoeding;

- de eerste rechter de vordering wegens tergend en roekeloos geding heeft afgewezen en de eiser heeft veroordeeld om het basisbedrag van de rechtsplegingsvergoeding aan de tweede verweerster te betalen.

11. De appelrechters die het beroepen vonnis bevestigen wat betreft de veroordeling van de eiser tot betaling van een rechtsplegingsvergoeding aan de tweede verweerster en de eiser veroordelen tot betaling van een rechtsplegingsvergoeding aan de tweede verweerster voor wat het hoger beroep betreft, verantwoorden hun beslissing niet naar recht.

Het onderdeel is gegrond.

Overige grieven

12. De overige grieven kunnen niet tot ruimere cassatie leiden.

Cassatie zonder verwijzing

13. Krachtens artikel 1109/1, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek, kan het Hof, indien het een andere beslissing dan een bevoegdheidsbeslissing vernietigt, een cassatie zonder verwijzing uitspreken, behalve indien er aanleiding toe bestaat de zaak terug te verwijzen overeenkomstig artikel 1110.

14. De beslissing van de appelrechters wordt vernietigd in zoverre zij oordelen over de rechtsplegingsvergoeding in de procesverhouding tussen de eiser en de tweede verweerster, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep.

Ingevolge de vernietiging van deze veroordeling rest niets meer te oordelen, zodat er geen aanleiding is tot verwijzing.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest in zoverre dit oordeelt over de rechtsplegingsvergoeding in de procesverhouding tussen de eiser en de tweede verweerster, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het gedeeltelijk vernietigde arrest.

Zegt dat er geen aanleiding is tot verwijzing.

Veroordeelt de verweerders tot de helft van de kosten en laat de andere de helft ten laste van de eiser.

Bepaalt de kosten voor de eiser op 733,73 euro en op de som van 650 euro rolrecht verschuldigd aan de Belgische staat.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter _____, als voorzitter, sectievoorzitter _____, en de raadsheren _____

_____, en in openbare rechtszitting van 15 januari 2026 uitgesproken door sectievoorzitter _____, in aanwezigheid van advocaat-generaal _____ met bijstand van griffier _____.

Verzoekschrift

VOORZIENING IN CASSATIE

VOOR:

eiser in cassatie:

bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr ,
advocaat bij het Hof van Cassatie, kantoor houdend te
, waar keuze van
woonplaats wordt gedaan;

TEGEN:

1. , met maatschappelijke zetel
aan en
ingeschreven bij de Kruispuntbank der ondernemingen
onder het nummer ;

2. , vertegenwoordigd door
het college van burgemeester en schepenen, met kantoren

aan de en ingeschreven bij
de Kruispuntbank der ondernemingen onder het nummer

verweersters in cassatie.

*

*

*

Aan de Eerste Voorzitter, Voorzitter en Raadsheren, leden van het Hof van
Cassatie.

Hooggeachte Dames en Heren,

Eiser heeft de eer aan Uw toezicht te onderwerpen een arrest van de
negende kamer van het hof van beroep van Gent dd. 22 september 2023

Van belang zijnde feiten en procedurevoorgaanden

1. Eiser woont aan de

Het college van burgemeester en schepenen van tweede verweerster leverde op 14 december 2020 een omgevingsvergunning af voor een nieuwbouwproject van een instelling voor bijzondere jeugdzorg (van eerste verweerster) voor een perceel naast zijn woning.

2. Bij brief van 22 juni 2021 aan het college van burgemeester en schepenen van tweede verweerster wees eiser op verschillende onwettigheden van de omgevingsvergunning. Hij stelde verder het college in gebreke om “*het onwettig uitvoeren van de vergunning d.d. 14 december 2020 te voorkomen*”.

Het college van Burgemeester en Schepenen van tweede verweerster gaf geen gevolg aan deze ingebrekestelling, zodat eiser vervolgens bij dagvaarding van 23 februari 2022 een milieustakingsvordering tegen de eerste verweerster inleidde voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg West-Vlaanderen, afdeling Ieper, zetelend zoals in kort geding.

Hij baseerde zich daarbij op artikel 1 van de wet van 12 januari 1993 betreffende een vorderingsrecht inzake bescherming van het leefmilieu, *iuncto* art. 194, eerste lid van het Gemeentedecreet en eiste dat aan eerste verweerster een verbod zou worden opgelegd om de omgevingsvergunning van 14 december 2020 “*ten uitvoer te leggen*”, op straffe van een dwangsom van 5.000,00 euro per dag en per overtreding.

Tweede verweerster kwam vrijwillig tussen bij verzoekschrift van 2 maart 2022.

Zij stelde een vordering tegen eiser uit hoofde van tergend en roekeloos geding.

3. Bij vonnis van 5 oktober 2022 wees de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg West-Vlaanderen, afdeling Ieper, de vordering van eiser als onontvankelijk af.

De tussenvordering van tweede verweester werd eveneens afgewezen.

4. Bij verzoekschrift van 22 december 2022 tekende eiser hoger beroep tegen dit vonnis aan.

Eerste verweester tekende incidenteel beroep aan en eiste dat de appelrechter het eerste vonnis zou hervormen en zou oordelen dat de eerste rechter onbevoegd was om over de vordering van eiser te oordelen.

Tweede verweester tekende geen incidenteel beroep aan met betrekking tot de afwijzing van haar eis op grond van tergend en roekeloos geding.

5. Met het bestreden arrest bevestigt het hof van beroep te Gent het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen. Het veroordeelt eiser verder tot betaling van de gerechtskosten in graad van beroep.

Tegen dit arrest meent eiser gerechtigd te zijn de volgende twee cassatiemiddelen te formuleren.

EERSTE MIDDEL TOT CASSATIE

Geschonden wetsbepalingen

- artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet;
- artikel 1, eerste en tweede lid, van de wet van 12 januari 1993 betreffende een vorderingsrecht inzake bescherming van het leefmilieu (B.S. 19 februari 1993) (hierna “**de Milieustakingswet**” genoemd);
- artikel 149 van de Grondwet, voor zover nodig;

Bestreden beslissing

De appelrechter bevestigt het eerste vonnis dat de vordering tot stopzetting die eiser stelde op grond van artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet *iuncto* artikel 1, eerste en tweede lid van de Milieustakingswet afwees, op grond van de volgende motieven (pp. 6-10):

“[...]”

5.2. Omtrent de ontvankelijkheid (of minstens de gegrondheid) van de kwestieuze milieustakingsvordering: [eiser] geeft geen blijk te handelen vanuit het collectief belang van de gemeente en handelt in essentie “ut singuli” (uit persoonlijk belang).

5.2.1. Principe.

De vordering van [eiser] is een milieustakingsvordering gesteund op art. 1 tot 3 van de Wet van 12 januari 1993 betreffende een vorderingsrecht inzake bescherming van het leefmilieu (hierna ook "de Milieustakingswet" genoemd), iuncto art. 194, lid 1 Gemeentedecreet.

Het is zo dat wanneer een inwoner op basis van artikel 194 Gemeentedecreet optreedt, hij dit moet doen "namens de gemeente" m.a.w. in het belang van de gemeente, zijnde een collectief belang.

In een dergelijk geval treedt deze inwoner niet op in eigen naam, noch in essentie ter behartiging van particuliere "of singuli" belangen. Artikel 194 Gemeentedecreet kan inderdaad geen toepassing vinden indien de inwoner in essentie "of singuli" m.a.w. in eigen naam optreedt, handelt in eigen belang en voor de bescherming van een persoonlijk subjectief recht. De vordering gesteund op art. 194 Gemeentedecreet is immers gebaseerd op de rechten van de gemeente, niet op de individuele rechten en heeft tot doel collectieve belangen te verdedigen, geen individuele belangen.

Het feit dat een gemeente die zelf een milieustakingsvordering instelt, geacht moet worden in een dergelijk geval het vereiste belang te hebben gezien haar vorderingsrecht rechtstreeks voortvloeit uit artikel 1 Milieustakingswet en het doel ervan (meer bepaald de bescherming van het leefmilieu) op onweerlegbare wijze wordt geacht te behoren tot het eigen belang van de gemeente, impliceert niet dat in geval een inwoner onder toepassing van artikel 194 Gemeentedecreet optreedt, hij ook zomaar kan of moet geacht worden belang te hebben "of universi" (voor het algemeen belang) op te treden.

Naar het oordeel van het hof moet aldus hoe dan ook "in concreto" worden nagegaan of de inwoner niet in essentie "ut singuli" optreedt en m.a.w. in wezen zijn eigen belang en eigen subjectieve rechten laat gelden, eerder dan het collectief belang. De inwoner die gebruik maakt van de mogelijkheid geboden door art. 194, lid 1 Gemeentedecreet, mag daarbij weliswaar tegelijk een particulier belang hebben, maar de rechter (en dus hier het hof) dient "in concreto" te beoordelen of deze inwoner "in essentie" een louter particulier belang nastreeft, dan wel "in essentie" opkomt voor het (gebeurlijk met zijn eigen

belang verweven) algemeen belang, wat hij voldoende dient aan te tonen.

Aldus volstaat de aanname dat:

- (ook) de regels van stedenbouw (kunnen) vallen onder de regelgeving die bedoeld wordt onder art. 1 Milieustakingswet,*
- en de gemeente er steeds (collectief) belang bij heeft dat deze regels op haar grondgebied worden nageleefd,*

niet om aan te nemen dat een inwoner in essentie opkomt voor het algemeen belang wanneer hij (inzonderheid teneinde een verleende vergunning als onwettig te horen kwalificeren, zodat daar geen rechtsgevolgen aan zouden kunnen worden gekoppeld) zich op de schending van dergelijke regels en/of van regels van openbare orde beroept.

Indien vastgesteld wordt dat de inwoner in essentie handelt ter behartiging van zijn eigen belangen en op zijn minst niet aangetoond wordt/blijkt dat hij handelt ter behartiging van het collectief belang van de gemeente, dient zijn vordering onontvankelijk te worden verklaard (of minstens als ongegrond te worden afgewezen — zie verder).

5.2.2. Toepassing - beoordeling.

a. [Eiser] streeft in onderhavig concreet geval in essentie een louter particulier belang na. Als eigenaar van een woning aan ... ziet hij zich geconfronteerd met de intentie van [eerste verweerder] om op een naburig perceel een instelling voor bijzondere jeugdzorg te bouwen, waarvan hij kennelijk vreest als nabuur nadelige gevolgen te zullen ondervinden.

Naar aanleiding van de vergunningsaanvraag diende hij een bezwaarschrift in. Nadat de vergunning was verleend, stelde hij geen administratief beroep daartegen in. Thans poogt hij kennelijk vanuit zijn persoonlijk belang via onderhavige milieustakingsvordering alsnog de bouw/komst van deze instelling te verhinderen.

Zowel in de dagvaarding als in de ingebrekestelling van 22 juni 2021, die voorafgaandelijk aan de dagvaarding aan de gemeente werd gericht, zet [eiser] (bij monde van zijn raadslieden) (nadrukkelijk) uiteen dat de bouw van de

instelling voor hem bijzonder nadelige gevolgen zal hebben.

Waar er in de ingebrekestelling gewag wordt gemaakt van strijdigheid van het project met de bepalingen van het RUP en met "de goede ruimtelijke ordening" '(omwille van de bouwdichtheid, omvang, samenstelling en/of aard van het project), gebeurt dit in essentie en wordt dit ook in essentie onderbouwd en in de verf gezet vanuit de bekommernis voor de impact van het project op het naburig perceel van [eiser]:

" Het zicht van de heer [eiser] vanuit zijn woning zal nagenoeg volledig verdwijnen door de grootte van het geplande hoofdgebouw. Deze zal zich als het ware door zijn vorm bijna omsluiten langs het perceel van de heer [eiser]. In de aanvraag verwijst men dan ook onterecht naar de aanwezige haag rondom de tuin van de heer [eiser]. Deze haag is bedoeld om enerzijds privacy te vinden in de tuin zelf en deels om geluid vanaf de ringweg te breken. Echter zal men met het voorgenomen project nog ondanks deze haag een constant zicht hebben in de tuin en in de woning van de heer [eiser], hetgeen een onaanvaardbare impact zal hebben op de privacy. Niet alleen zal er een constante inkijk zijn vanuit het gebouw, maar plant men bovendien een groot zonneterras aan te leggen met zicht op de tuin en de woning van de heer [eiser]. Het blijkt duidelijk dat dit terras bedoeld is om er enige tijd te vertoeven gedurende de dag en dat er niet veel andere nuttige buitenruimte voorzien is, zodat de privacyhinder afkomstig van dit terras onaanvaardbaar zou zijn.

Ook in het RUP, onder art. 3.2.4., wordt nog bepaald dat een terras kan worden voorzien op het dak van de gelijkvloerse verdieping, echter mits ruimtelijk verantwoord (te zijn). Men bepaalt specifiek dat men rekening dient te houden met een goed nabuurschap en privacy. Het voorgenomen project doet hier, zoals reeds aangehaald, volledig afbreuk aan. Uit de plannen en visualisaties blijkt namelijk dat er een constant open inkijk zal zijn in de woning en de tuin van de heer [eiser] vanaf het dakterras, hetgeen onaanvaardbaar is. Het voorgenomen project is dus ook op dit punt strijdig met de bepalingen van het RUP. "

Dezelfde argumentatie wordt bijna woordelijk hernomen en nog aangevuld in de dagvaarding.

"Nergens in de onmiddellijke omgeving van het voorgenomen project

komen gebouwen van het voorgenomen volume voor. Het hoofdgebouw alleen al zal een oppervlakte hebben van maar liefst 1294 m², vergezeld van meerdere bijgebouwen, waarvan er twee een oppervlakte zullen hebben van minstens 200 m². Dit is manifest onaanvaardbaar.

In de aanvraag en in de vergunningsbeslissing gaat men dan ook compleet voorbij aan hoe de onmiddellijke omgeving er werkelijk uitziet. Deze wordt immers gekenmerkt door de aanwezigheid van in hoofdzaak alleenstaande villa's op ruimere percelen. Het voorgenomen project doet hier compleet afbreuk aan. Overigens kan het bij het opmaken van het RUP ook niet de bedoeling geweest zijn voorzieningen van deze omvang en dit volume neer te zetten op de betreffende locatie.

Het zicht van verzoeker vanuit zijn woning zal nagenoeg volledig verdwijnen door de grootte van het geplande hoofdgebouw. Deze zal zich als het ware door zijn vorm bijna omsluiten langs het perceel van verzoeker. In de aanvraag verwijst men dan ook onterecht naar de aanwezige haag rondom de tuin van de heer [eiser]. Deze haag is bedoeld om enerzijds privacy te vinden in de tuin zelf en deels om geluid vanaf de ringweg te breken.

Echter zal men met het voorgenomen project nog ondanks deze haag een constant zicht hebben in de tuin en in de woning van verzoeker, hetgeen een onaanvaardbare impact zal hebben op de privacy. Niet alleen zal er een constante inkijk zijn vanuit het gebouw, maar plant men bovendien een groot zonneterras aan te leggen met zicht op de tuin en de woning van verzoeker.

Het blijkt duidelijk dat dit terras bedoeld is om er enige tijd te vertoeven gedurende de dag en dat er niet veel andere nuttige buitenruimte voorzien is, zodat de privacyhinder afkomstig van dit terras onaanvaardbaar zou zijn.

Een dergelijke privacyhinder is hoe dan ook volstrekt ongeoorloofd.

Ook in het RUP, onder art. 3.2.4., wordt nog bepaald dat een terras kan worden voorzien op het dak van de gelijkvloerse verdieping, echter mits ruimtelijk verantwoord (te zijn). Men bepaalt specifiek dat men rekening dient te houden met een goed nabuurschap en privacy. Het voorgenomen project doet hier, zoals reeds aangehaald, volledig afbreuk aan. Uit de plannen en visualisaties blijkt namelijk dat er een constant open inkijk zal zijn in de woning en de tuin van verzoeker vanaf het dakterras, hetgeen onaanvaardbaar is. Naast de oriëntatie kan men ook de grootte van het terras moeilijk als ruimtelijk aanvaardbaar beschouwen.

Het voorgenomen project is dus ook op dit punt strijdig met de bepalingen van het RUP."

Het feit dat er in de tekst van de ingebrekestelling en van de dagvaarding, alsook in verdere conclusies (waarin de hierboven weergegeven

argumentatie wordt aangehouden) ook meer algemeen verwezen wordt naar de aanwezigheid in de onmiddellijke omgeving van "alleenstaande villa's op ruimere percelen" en/of naar de visuele impact van het project op het uitzicht "voor de omwonenden", doet geen afbreuk aan de vaststelling dat er in essentie opgekomen wordt voor de eigen subjectieve rechten die [eiser] als eigenaar van een naburig perceel meent te hebben.

Daaraan doet evenmin afbreuk het feit dat [eiser], teneinde de onwettigheid van de omgevingsvergunning te onderbouwen, nog het volgende inroept:

- een onvolledigheid in de project-m.e.r.-screeningsnota (voorgelegd naar aanleiding van de vergunningsaanvraag), die er zou in bestaan dat daarin geen "woongebied" als "kwetsbare functie" werd vermeld;*
- de (volgens hem te verwachten) negatieve impact van het project op de waterhuishouding (dit overigens in tegenspraak met het gunstig advies van de VMM dienaangaande, vermeend naar aanleiding van de vergunningsaanvraag),*
- dat de mobiliteitsimpact "in vraag dient te worden gesteld".*

Het (overigens eerder vaag en weinig of niet gesubstantieerd) inroepen daarvan, erop gericht aan de omgevingsvergunning geen rechtsgevolg te horen verlenen, volstaat in onderhavig geval niet om aan te nemen [eiser] ageert in essentie vanuit het algemeen belang.

Bijkomend laat het hof nog het volgende gelden. Het bezwaarschrift van [eiser] was het enige dat werd ingediend. Het was vergezeld van een verklaring, ondertekend door 56 personen (waarvan er trouwens enkelen niet in de buurt van het betrokken perceel woonden of zelfs niet in [tweede verweerster] woonachtig waren), waarmee deze personen te kennen gaven "akkoord te gaan met het bezwaarschrift" (dat door [eiser] werd opgemaakt, ondertekend en ingediend), zodat kan worden aangenomen dat zij zich dat bezwaarschrift eigen hebben gemaakt. Geen onder hen ondernam na het verlenen van de vergunning (waarin de bezwaren werden ontmoet) enig initiatief om (inzonderheid bij wijze van administratief beroep, laat staan bij wijze van een -al of niet gezamenlijk ingestelde-milieustakingsvordering) daartegen op te komen, wat naar oordeel van het hof onderstreept dat [eiser] in deze in essentie een eigen belang nastreeft.

Weliswaar is het juist dat:

- een milieustakingsvordering niet van meerdere inwoners dient uit te gaan om ontvankelijk te zijn.*
- het voorafgaandelijk en tijdig instellen van een administratief*

*beroep geen
ontvankelijkheidsvereiste is tot het instellen van een milieustakingsvordering.*

- het bestaan/aanhalen van een eigen belang op zich niet verhindert dat een partij middels haar vordering in essentie zou opkomen voor het algemeen belang en deze vordering ontvankelijk zou zijn,

Dit alles wordt door het hof niet gezegd en/of wordt door het hof (hierboven) ook niet als voorwaarde of beletsel gesteld.

Wel en enkel is het zo dat de omstandigheden die het hof hierboven heeft beschreven het hof ertoe brengen te oordelen dat [eiser] middels onderhavige vordering in essentie opkomt voor zijn eigen belang en alleszins geen blijk geeft van het nastreven van een collectief belang waarvoor hij zou opkomen.

b. Volledigheidshalve: zelfs in het geval dat het feit dat [eiser] een vordering instelde op grond van art. 1 tot 3 Milieustakingswet, iuncto art. 194 Gemeentedecreet gelijk zou staan met zijn belang daartoe (zoals wordt geoordeeld ten aanzien van de gemeente zelf en wat het hof niet geneigd is aan te nemen ten aanzien van particuliere inwoners van de gemeente), dan nog zou om deze redenen (ontstentenis van voldoende collectief handelen) niettemin zijn vordering nog steeds af te wijzen zijn als ongegrond.

c. De vordering van [eiser] wordt dan ook door het hof om dezelfde redenen (ontstentenis van voldoende collectief handelen) onontvankelijk verklaard, minstens als ongegrond afgewezen.

d. (Eveneens) volledigheidshalve voegt het hof nog toe dat het enkel gevat is als milieustakingsrechter en daarom dient te onderzoeken of aan de voorwaarden daartoe voldaan is om dergelijke vordering te kunnen inwilligen. Het hof doet hiermee dan ook geen enkele uitspraak over de merites van andere vorderingen of procedures die [eiser] gebeurlijk wel ter beschikking zou kunnen hebben om op te komen voor zijn persoonlijk belang, noch spreekt het hof enig waardeoordeel uit omtrent wat [eiser] daarmee zou willen of gebeurlijk kunnen bereiken.

[...]"

Grievens

1. Krachtens artikel 1, eerste lid van de Milieustakingswet, onverminderd de bevoegdheid van andere rechtscolleges op basis van andere wetsbepalingen, stelt de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, op verzoek van de procureur des Konings, van een administratieve overheid of van een rechtspersoon zoals omschreven in artikel 2, het bestaan vast van een zelfs onder het strafrecht vallende handeling, die een kennelijke inbreuk is of een ernstige dreiging vormt voor een inbreuk op één of meer bepalingen van wetten, decreten, ordonnanties, verordeningen of besluiten betreffende de bescherming van het leefmilieu.

Op grond van artikel 1, tweede lid van de Milieustakingswet, kan de rechter de staking bevelen van handelingen waarvan de uitvoering reeds is begonnen of maatregelen opleggen ter preventie van de uitvoering ervan of ter voorkoming van schade aan het leefmilieu. Voor elk debat over de grond van de zaak moet een verzoeningspoging plaatshebben.

Op grond van deze bepalingen kan een gemeente een vordering tot staking instellen ter bescherming van het leefmilieu of ter voorkoming van een ernstige dreiging voor het leefmilieu op haar grondgebied voor zover die bescherming van dit aspect van het leefmilieu tot haar bevoegdheid behoort.

De gemeente wordt geacht in dergelijk geval een belang te hebben.

2. Het doel van de Milieustakingswet is niet alleen de aantasting van de natuur te voorkomen, maar ook een leefbare omgeving te verzekeren aan de

bevolking. Hieruit volgt dat ook een goede ordening van de ruimte deel uitmaakt van het te beschermen leefmilieu in de zin van die wet.

Aldus beschikt de gemeente over de bevoegdheid om een ontvankelijke vordering te stellen tot stopzetting van handelingen die een inbreuk vormen op de wetgeving inzake ruimtelijke ordening, zonder dat bijkomend aan de voorwaarden uit artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek voldaan dient te zijn.

3. Krachtens artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet, kan, wanneer het college van burgemeester en schepenen niet in rechte optreedt, een of meer inwoners namens de gemeente in rechte optreden, mits zij onder zekerheidsstelling aanbieden om persoonlijk de kosten van het geding te dragen en in te staan voor de veroordelingen die mochten worden uitgesproken.

Deze vordering zal ontvankelijk zijn in de mate de vordering in hoofde van de gemeente een belang vertoont.

4. Uit de samenhang van artikel 1, eerste twee leden van het Milieustakingswet en artikel 194 van het Gemeentedecreet volgt dat de inwoner van een gemeente in naam van de gemeente een vordering tot stopzetting kan stellen van een handeling die de wetgeving inzake ruimtelijke ordening dreigt te schenden, voor zover de gemeente nalaat deze vordering zelf te stellen.

Of de inwoner bij het stellen van die vordering in naam van de gemeente een persoonlijk belang nastreeft, is niet relevant bij de beoordeling van de ontvankelijkheid (of gegrondheid) van deze milieustakingsvordering.

5. Zoals in het feitenrelaas aangegeven, stelde eiser een milieustakingsvordering in op basis van de artikelen 1 van de Milieustakingswet

iuncto art. 194, eerste lid Gemeentedecreet.

Met het bestreden arrest oordeelt de appelrechter dat “wanneer een inwoner op basis van artikel 194 Gemeentedecreet optreedt, hij dit moet doen “namens de gemeente” m.a.w. in het belang van de gemeente, zijnde een collectief belang” (arrest, p. 6, tweede volledige alinea) en dat de inwoner die *qualitate qua* de gemeente optreedt “niet [optreedt] in eigen naam, noch in essentie ter behartiging van particuliere “of singuli” belangen. Artikel 194 Gemeentedecreet kan inderdaad geen toepassing vinden indien de inwoner in essentie “of singuli” m.a.w. in eigen naam optreedt, handelt in eigen belang en voor de bescherming van een persoonlijk subjectief recht. De vordering gesteund op art. 194 Gemeentedecreet is immers gebaseerd op de rechten van de gemeente, niet op de individuele rechten en heeft tot doel collectieve belangen te verdedigen, geen individuele belangen” (arrest, p. 6, derde volledige alinea).

Toegespitst op de vordering van eiser, overweegt de appelrechter verder dat “[h]et feit dat een gemeente die zelf een milieustakingsvordering instelt, geacht moet worden in een dergelijk geval het vereiste belang te hebben gezien haar vorderingsrecht rechtstreeks voortvloeit uit artikel 1 Milieustakingswet en het doel ervan (meer bepaald de bescherming van het leefmilieu) op onweerlegbare wijze wordt geacht te behoren tot het eigen belang van de gemeente, impliceert niet dat in geval een inwoner onder toepassing van artikel 194 Gemeentedecreet optreedt, hij ook zomaar kan of moet geacht worden belang te hebben “ut universi” (voor het algemeen belang) op te treden” (arrest, p. 6, laatste volledige alinea) en dat “[n]aar het oordeel van het hof [...] aldus hoe dan ook “in concreto” [moet] worden nagegaan of de inwoner niet in essentie “ut singuli” optreedt en m.a.w. in wezen zijn eigen belang en eigen subjectieve rechten laat gelden, eerder dan het collectief belang. De inwoner die gebruik maakt van de mogelijkheid geboden door art. 194, lid 1 Gemeentedecreet, mag daarbij weliswaar tegelijk een particulier belang hebben, maar de rechter (en dus hier het hof) dient in concreto” te beoordelen of deze inwoner “in essentie” een louter particulier belang nastreeft, dan wel “in essentie” opkomt voor het (gebeurlijk met zijn eigen belang verweven) algemeen belang, wat hij voldoende dient aan te tonen”

(arrest, alinea op pp. 6-7), zodat “*de aanname dat [...] de regels van stedenbouw (kunnen) vallen onder de regelgeving die bedoeld wordt onder art. 1 Milieustakingswet [...] en de gemeente er steeds (collectief) belang bij heeft dat deze regels op haar grondgebied worden nageleefd*” “*niet [volstaat] om aan te nemen dat een inwoner in essentie opkomt voor het algemeen belang wanneer hij (inzonderheid teneinde een verleende vergunning als onwettig te horen kwalificeren, zodat daar geen rechtsgevolgen aan zouden kunnen worden gekoppeld) zich op de schending van dergelijke regels en/of van regels van openbare orde beroept*” (arrest, p. 7, eerste volledige alinea).

De appelrechter besluit met betrekking tot het recht dan ook dat “[i]ndien vastgesteld wordt dat de inwoner in essentie handelt ter behartiging van zijn eigen belangen en op zijn minst niet aangetoond wordt/blijkt dat hij handelt ter behartiging van het collectief belang van de gemeente, [...] zijn vordering onontvankelijk [dient] te worden verklaard (of minstens als ongegrond te worden afgewezen [...])” (arrest, p. 7, tweede volledige alinea).

6. Toegespitst op de casus van eiser, beslist de appelrechter bij toepassing van de door hem uiteengezette principes, dat “[eiser] *in onderhavig concreet geval in essentie een louter particulier belang [nastreeft]*” (arrest, alinea op pp. 6-7), dat hij “[n]adat de vergunning was verleend, [...] *geen administratief beroep daartegen [instelde]*” en “*hij [thans] kennelijk vanuit zijn persoonlijk belang [poogt] via onderhavige milieustakingsvordering alsnog de bouw/komst van deze instelling te verhinderen*” (arrest, p. 7, op twee na laatste alinea). Op basis van enkele feitelijke overwegingen, zoals de inhoud van het door eiser ingediende bezwaarschrift, de ingebrekestelling en de dagvaarding, beslist de appelrechter “*dat [eiser] middels onderhavige vordering in essentie opkomt voor zijn eigen belang en alleszins geen blijk geeft van het nastreven van een collectief belang waarvoor hij zou opkomen*” (arrest, p. 10, tweede volledige alinea) en wijst hij de milieustakingsvordering van eiser op die grond af.

7. In zoverre de appelrechter de stakingsvordering die eiser in naam

van tweede verweerder instelde afwijst op grond van de overwegingen dat “[i]ndien vastgesteld wordt dat de inwoner in essentie handelt ter behartiging van zijn eigen belangen en op zijn minst niet aangetoond wordt/blijkt dat hij handelt ter behartiging van het collectief belang van de gemeente, [...] zijn vordering onontvankelijk [dient] te worden verklaard (of minstens als ongegrond te worden afgewezen)” (arrest, p. 7, tweede alinea) en eiser in dit geval “in essentie opkomt voor zijn eigen belang en alleszins geen blijk geeft van het nastreven van een collectief belang waarvoor hij zou opkomen” (arrest, p. 10, tweede volledige alinea), schendt hij de artikelen 1, eerste twee leden van de Milieustakingswet en 194 van het Gemeentedecreet.

Het lijkt immers geen twijfel dat tweede verweerder op grond van artikel 1, eerste twee leden van de Milieustakingswet een ontvankelijke vordering tot stopzetting kan stellen tegen iedere handeling van eerste verweerder die de wetgeving inzake ruimtelijke ordening dreigt te schenden (of *a fortiori* schendt), terwijl uit artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet volgt dat eiser deze rechtsvordering op dezelfde wijze kan uitoefenen, indien tweede verweerder dit, zoals in voorliggend geval, verzuimt.

Zelfs indien met de appelrechter aangenomen wordt dat eiser daarbij “in essentie handelt ter behartiging van zijn eigen belangen en op zijn minst niet aangetoond wordt/blijkt dat hij handelt ter behartiging van het collectief belang van de gemeente, [...]” (arrest, p. 7, tweede alinea) en hij “in essentie opkomt voor zijn eigen belang en alleszins geen blijk geeft van het nastreven van een collectief belang waarvoor hij zou opkomen” (arrest, p. 10, tweede volledige alinea), belet dit niet dat hij de vordering tot stopzetting kan instellen onder dezelfde voorwaarden als de gemeente dit gekund had. De concrete drijfveer van de inwoner die zich op artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet beroept, is vanuit ontvankelijkheidsoogpunt volstrekt irrelevant.

8. De appelrechter laat (meermaals) in het midden of de milieustakingsvordering van eiser onontvankelijk, dan wel “minstens” ongegrond is (zie bestreden arrest, p. 5, derde alinea; randnummer 5.2; p. 7, tweede alinea; p.

10, eerste volledige alinea; p. 10, voorlaatste alinea).

In dit verband voegt hij op het einde van het bestreden arrest “[v]olledigheidshalve” nog toe dat *“zelfs in het geval dat het feit dat [eiser] een vordering instelde op grond van art. 1 tot 3 Milieustakingswet, iuncto art. 194 Gemeentedecreet gelijk zou staan met zijn belang daartoe (zoals wordt geoordeeld ten aanzien van de gemeente zelf en wat het hof niet geneigd is aan te nemen ten aanzien van particuliere inwoners van de gemeente), dan nog zou om deze redenen (ontstentenis van voldoende collectief handelen) niettemin zijn vordering nog steeds af te wijzen zijn als ongegrond”* (bestreden arrest, p. 10, op twee na laatste alinea).

In zoverre de appelrechter de stakingsvordering op grond van het geciteerde motief als ongegrond afwijst, schendt hij artikel 1, twee eerste leden van de Milieustakingswet. Zoals hierboven, onder randnummer 3 aangegeven, oefent de inwoner die een vordering stelt uit hoofde van artikel 194 van het Gemeentedecreet, het vorderingsrecht van de gemeente uit, terwijl de gemeente op grond van artikel 1 van de Milieustakingswet steeds in het collectief belang handelt wanneer zij een inbreuk op de wetgeving inzake ruimtelijke ordening wenst te laten stopzetten (zie *supra*, m. 2).

De milieustakingsvordering van eiser kan dus enkel als ongegrond worden afgewezen, indien er geen sprake is *“van een zelfs onder het strafrecht vallende handeling, die een kennelijke inbreuk is of een ernstige dreiging vormt voor een inbreuk op één of meer bepalingen van wetten, decreten, ordonnances, verordeningen of besluiten betreffende de bescherming van het leefmilieu”*.

In zoverre de appelrechter de milieustakingsvordering van eiser als ongegrond afwijst op grond van een gebrek aan *“voldoende collectief handelen”*, zonder na te gaan of de tenuitvoerlegging van de vergunning van eerste verweerster van 14 december 2020 *“een kennelijke inbreuk is of een ernstige dreiging vormt voor een inbreuk op één of meer bepalingen van wetten, decreten,*

ordonnanties, verordeningen of besluiten betreffende de bescherming van het leefmilieu”, schendt hij artikel 1, eerste lid van de Milieustakingswet.

9. Tenslotte voerde eiser aan dat de (tenuitvoerlegging van de) vergunning van eerste verweerster onwettig was en formuleerde hij in dit verband verschillende middelen in zijn “Beroepsconclusies” d.d. 28 februari 2023 (zie pp. 15-29).

In zoverre de appelrechter de eis van eiser als ongegrond afwijst, zonder in te gaan op de middelen die eiser in dit verband formuleerde, schendt hij voor zover nodig nog artikel 149 van de Grondwet.

Toelichting

1. De mogelijkheid voor de inwoner om in naam van de gemeente op te treden, zoals tegenwoordig neergelegd in artikel 194 van het Gemeentedecreet, is een bijzondere vorm van rechtsbescherming tegen machtsafwending, slecht bestuur en meer in het algemeen het stilzitten door lokale bestuursniveaus. Deze vorderingsmogelijkheid dateert van kort na het ontstaan van België en beoogde (toen al) de gemeente en haar inwoners te beschermen tegen het stilzitten van haar eigen bestuur (zie de parlementaire voorbereiding van artikel 150 van de Gemeentewet van 30 maart 1836, *Pasin.* 1836, p. 388). Een individuele inwoner kan zelf een initiatief nemen, van zodra de gemeente weigert op te treden en inbreuken laat geschieden ten koste van bepaalde inwoners (zie GWH 10 oktober 2019, nr.

Wanneer de inwoner uit hoofde van artikel 194 van het Gemeentedecreet een vordering stelt, treedt hij op als de wettelijke vertegenwoordiger *ad agendum* van de gemeente. De rechtsvordering (d.i. de mogelijkheid om in rechte op te

treten) komt toe aan de gemeente, maar de inwoner oefent haar in naam en voor rekening van de gemeente uit. Aangezien de inwoner de rechtsvordering van de gemeente uitoefent, kan hij optreden in zoverre de gemeente in eigen naam een ontvankelijke vordering had kunnen stellen (vgl. GWH 10 oktober 2019, nr.

(“Een inwoner die op grond van artikel 194 van het Gemeentedecreet in rechte optreedt, treedt evenwel niet op uit eigen naam, maar enkel uit naam en als vertegenwoordiger van de gemeente. De vordering dient te steunen op een recht van de gemeente en heeft tot doel een collectief belang te verdedigen. Bijgevolg vermag een inwoner van een gemeente slechts namens haar in rechte [optreden] voor zover de gemeente in kwestie zelf een ontvankelijke vordering kan instellen”). Zie in dezelfde zin GWH 26 april 2007, nr.

2. Nu de gemeente de (materieel) eisende partij is en niet de inwoner, moeten de ontvankelijkheidsvoorwaarden uitsluitend in hoofde van de gemeente beoordeeld worden. Of (en in welke mate) de inwoner die in naam van de gemeente optreedt, dit uit eigen belang doet, is *“vanuit ontvankelijkheidsoogpunt irrelevant”* (zie S. Sobrie, *Procederen qualitate qua*, Antwerpen, Intersentia, 2016, nr. 290, 280). Dit sluit overigens aan bij hetgeen eiser in zijn “Beroepsconclusies” d.d. 28 februari 2023 aanvoerde, te weten dat “[a]rtikel 194 van het Gemeentedecreet [...] overigens niet [verhindert] dat erin hoofde van [hemzelf] een persoonlijk belang zou bestaan dat samenloopt met het algemeen belang dat hij namens de stad uitoefent. Het instellen van een milieustakingsvordering namens [tweede verweerder] overstijgt weldegelijk het persoonlijk belang. Geen enkele bepaling stelt voorts dat de vordering dient te worden ingesteld vanuit het exclusieve belang van de stad, zonder dat degene die in de plaats van de gemeente optreedt een eigen belang zou mogen hebben” (p. 7, tweede alinea).

3. Artikel 1 van de Milieustakingswet kent administratieve

overheden, zoals tweede verweerster in deze zaak, de bevoegdheid toe om een vordering tot staking van een handeling die een kennelijke inbreuk is of een ernstige dreiging vormt voor een inbreuk op één of meer bepalingen van wetten, decreten, ordonnances, verordeningen of besluiten betreffende de bescherming van het leefmilieu, in te stellen. Een gemeente die op grond van artikel 1 van de Milieustakingswet een vordering tot staking instelt ter bescherming van het leefmilieu of ter voorkoming van een ernstige dreiging voor het leefmilieu op haar grondgebied, wordt *ipso facto* geacht een belang te hebben, zodat niet (bijkomend) aan de ontvankelijkheidsvoorwaarden uit artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek voldaan dient te zijn (Cass. 10 maart 2008, Cass. 14 februari 2002, .

Uw Hof heeft verder bij herhaling geoordeeld dat een goede ordening van de ruimte deel uitmaakt van het te beschermen leefmilieu in de zin van artikel 1 van de Milieustakingswet (Cass. 31 maart 2008, Cass. 8 november 1996,

Uit het voorgaande volgt dat de tweede verweerster dus op grond van artikel 1 van de Milieustakingswet over de bevoegdheid beschikt om een ontvankelijke vordering tot staking in te stellen die gericht is tegen inbreuken op de wetgeving inzake ruimtelijke ordening, zoals de tenuitvoerlegging van de (volgens eiser) onwettige vergunning d.d. 14 december 2020 door eerste verweerster.

4. Uit de samenhang van hetgeen hierboven, onder de randnummers 1 tot en met **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** gesteld werd, volgt dat de inwoner steeds in naam van de gemeente een milieustakingsvordering kan stellen tegen handelingen die de goede ruimtelijke ordening in het gedrang brengen, van zodra de gemeente dit nalaat (Vgl. Cass. 10 maart 2008, (“Uit de voornoemde artikelen in hun samenhang gelezen volgt dat wanneer het college van burgemeester en schepenen in die omstandigheden niet in rechte optreedt, een

of meer inwoners namens de gemeente in rechte kunnen optreden tot bescherming van het leefmilieu)).

Of de inwoner zelf een (persoonlijk) belang heeft bij het uitoefenen van die milieustakingsvordering is irrelevant. Er anders over oordelen en stellen dat de inwoner geen (louter) persoonlijk belang mag nastreven bij zijn optreden *qualitate qua* de gemeente, is strijdig met de tekst van artikel 194 van het Gemeentedecreet, dat deze voorwaarde niet stelt (Zie in dezelfde zin P. Lefranc, “‘Requiem’ voor het initiatiefrecht van inwoners van een gemeente”, *TMR* 2018, nr. 10, 71; P. Lefranc, “Over het ten onrechte aan banden leggen van de milieustakingsvordering namens de gemeente van haar inwoner(s)”, *TMR* 2012, 350-351 (“*De milieustakingsrechter moet derhalve niet het eventuele persoonlijke belang van een inwoner die een vordering namens de gemeente heeft ingesteld nagaan: niet de inwoner maar de gemeente is immers de vorderende partij. Het is volstrekt irrelevant vast te stellen dat die inwoner persoonlijk voordeel haalt uit de inwilliging van de stakingsvordering die hij namens de gemeente heeft ingesteld. Met de Gentse milieustakingsrechter kan worden aangenomen dat de stelling dat de inwoner geen persoonlijk belang mag hebben bij het instellen van een stakingsvordering neerkomt op het toevoegen van een voorwaarde aan artikel 194 van het Gemeentedecreet*”)).

5. Stellen dat een beroep op artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet niet mogelijk is, wanneer de inwoner “*in essentie opkomt voor zijn eigen belang en alleszins geen blijk geeft van het nastreven van een collectief belang waarvoor hij zou opkomen*”, zoals de appelrechter in het bestreden arrest doet, strijdt met de bestaansreden van artikel 194 van het Gemeentedecreet. Artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet is immers bij uitstek een rechtsbescherming voor “*bepaalde inwoners*” (GWH 10 oktober 2019, nr.

Dit is ook logisch. De meerderheid beschikt over de mogelijkheid om

(desgevallend door middel van verkiezingen) de administratieve overheid tot optreden te dwingen, zodat zij geen bijzondere bescherming nodig heeft tegen het stilzitten van die administratieve overheid. Het zijn precies de “*bepaalde inwoners*”, die niet over deze mogelijkheid beschikken, die door de rechtsbescherming uit artikel 194 van het Gemeentedecreet gevisieerd worden (Zie de verklaring van de minister van binnenlandse zaken in verband met artikel 150 van de Gemeentewet: « *Il faut prévoir le cas où un conseil communal refuserait de plaider, et laisserait faire des usurpations au préjudice **de certains habitants**, et où ces habitants demanderaient à intenter le procès à leurs frais au nom de la commune* » (Pasin. 1836, p. 388)).

6. De onder het vorig randnummer uiteengezette opvatting, wordt nog kracht bijgezet door het arrest van het Grondwettelijk Hof van 10 oktober 2019

In dat arrest vernietigde het Grondwettelijk Hof enkele opheffingsbepalingen van artikel 194 van het Gemeentedecreet, omdat “[d]oor de opheffing van het vorderingsrecht namens de gemeente heeft de decreetgever het beschermingsniveau [inzake het leefmilieu] dat werd geboden door de van toepassing zijnde wetgeving in aanzienlijke mate verminderd zonder dat daarvoor redenen zijn die verband houden met het algemeen belang”, wat volgens het Grondwettelijk Hof een schending van artikel 23 van de Grondwet vormde (zie overw. B.13).

Pertinent in het kader van het bestreden arrest is dat het Vlaams Gewest ter verantwoording van de opheffing van het substitutierecht ingeroepen had dat het stilzitten van de overheid in de regel een weloverwogen beleidskeuze is, die precies door het “*collectief belang*” ingegeven wordt (zie overw. B.10.1-B.10.2). Het Grondwettelijk Hof wees dit argument van de hand, op grond van de overweging dat “[a]an die democratisch gelegitimeerde keuze wordt evenwel geen afbreuk gedaan door een inwoner die een andere mening is toegedaan. Zijn

optreden in rechte, namens de gemeente of provincie, beoogt slechts de wettigheid van een betwiste handeling aan de rechterlijke toetsing te onderwerpen en bestendigt op die manier zijn participatie aan de democratische rechtsstaat. De eerbiediging van de rechtsstaat is een essentiële voorwaarde voor de bescherming van alle grondrechten, waaronder het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu. Bovendien zal de rechter de vordering of het beroep ongegrond verklaren indien geen onwettigheid werd begaan” (overw. B.10.3).

Dit arrest illustreert dat het tot de kern van artikel 194 van het Gemeentedecreet behoort dat een individuele ontstemde inwoner een keuze van het bestuur om niet te handelen, die is ingegeven door het “*collectief belang*” naast zich neer legt, omdat (desgevallend enkel) hij, zoals eiser in de zaak die tot het bestreden arrest geleid heeft, “*een andere mening is toegedaan*” en (desgevallend enkel) hij “*de wettigheid van een betwiste handeling aan de rechterlijke toetsing [wenst] te onderwerpen*”. Het is precies wanneer een inwoner zich in een ‘minderheidspositie’ bevindt ten aanzien van de effecten van de bestreden overheidsbeslissing, dat structureel het gevaar bestaat dat een meerderheid die de politiek verantwoordelijke overheid controleert de belangen van deze inwoner in strijd met een hogere rechtsnorm slachtoffert, zodat het precies in deze omstandigheid is dat de inwoner zich moet kunnen beroepen op artikel 194 van het Gemeentedecreet.

7. Louter ten overvloede zij aan het voorgaande ook nog toegevoegd dat het begrip “*collectief belang*”, op basis waarvan de appelrechter de milieustakingsvordering van eiser afwijst, een vaag begrip is, dat geen bijkomende voorwaarde kan zijn voor het stellen van een milieustakingsvordering op grond van de artikelen 194 van het Gemeentedecreet *iuncto* 1 van de Milieustakingswet.

De naleving van de wet is immers steeds in het “*collectief belang*”, zodat van een partij die een onwettige handeling wenst te laten stopzetten en dus de

naleving van de wet nastreeft, steeds kan worden gesteld dat zij in het “*collectief belang*” handelt (Vgl. recent nog in deze zin M. Kruithof, “Privaatrechtelijke facetten van algemeenbelangacties bij de justitiële rechter”, *TPR* 2022, nr.’s 19-20, 34-35 (“*Het probleem is dat er geen onbetwiste criteria zijn die toelaten te bepalen wat in het algemeen belang is. [...] Het is om die reden dat de keuze wat in het algemeen belang is in onze samenleving gemaakt wordt volgens een procedure waarover we het (vooralsnog?) eens zijn: we laten die keuze aan een meerderheid binnen de (representatieve) democratie. Het komt dus aan de politiek verantwoordelijke overheid toe te bepalen wat in het algemeen belang is. Juridisch beschouwd is het algemeen belang dan wat de bevoegde politieke overheid heeft beslist als arbitrage tussen de diverse met elkaar conflicterende (individuele, gemene, collectieve en algemene) belangen van personen. De regelgeving en de beslissingen van de (politiek verantwoordelijke) overheid zijn het resultaat van deze abstracte belangenafweging en de inhoud ervan geeft dus weer wat het juridisch algemeen belang inhoudt*”)).

Het is precies om te verhinderen dat eenieder gerechtelijke procedures kan beginnen uit het “*collectief belang*”, om een met de wet strijdige toestand te laten ophouden, dat de wet in de meeste gevallen de ontvankelijkheid van een vordering bijkomend afhankelijk stelt van een privaat belang aan de zijde van de partij die de vordering stelt (zie bijvoorbeeld artikel 17, eerste lid van het Gerechtelijk Wetboek) (M. Kruithof, “Privaatrechtelijke facetten van algemeenbelangacties bij de justitiële rechter”, *TPR* 2022, nr. 79, 73-74). Het voorgaande illustreert dat het absurd is om, omgekeerd, een milieustakingsvordering af te wijzen, omdat zij wordt ingesteld door een inwoner die niet uit het “*collectief belang*”, maar enkel in eigen belang handelt.

TWEEDE MIDDEL TOT CASSATIE

Geschonden wetsbepalingen

- artikelen 13, 807, 1017, eerste lid, 1018, eerste lid, 6°, en 1022 van het Gerechtelijk Wetboek;
- artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet;

Bestreden beslissing

De appelrechter bevestigt het eerste vonnis in zoverre dat eiser had veroordeeld tot betaling van de gerechtskosten, met inbegrip van de rechtsplegingsvergoeding, ten aanzien van zowel eerste als tweede verweerder. Ook voor wat de beroepsprocedure betreft, veroordeelt hij eiser tot betaling van de gerechtskosten ten aanzien van zowel eerste als tweede verweerder, op grond van de volgende motieven (bestreden arrest, p. 11):

“[...]”

6. Wat betreft de gedingkosten.

Aangezien [eiser] in essentie in het ongelijk wordt gesteld, werd hij door de eerste rechter terecht verwezen in de gedingkosten gevallen in eerste aanleg en wordt hij thans ook verwezen in de gedingkosten gevallen in hoger beroep.

Zowel in eerste aanleg als in hoger beroep kunnen [eerste verweerder] en [tweede verweerder] daarbij elk aanspraak maken op een rechtsplegingsvergoeding, bepaald op het (in de mate als gevorderd) geïndexeerde basisbedrag bedoeld bij art. 3 van het KB van 26 oktober 2007.

Deze vergoeding:

- *werd door de eerste rechter oordeelkundig bepaald op 1.680,00 euro wat eerste aanleg betreft,*
- *wordt door het hof bepaald op 1.800,00 euro wat het hoger beroep betreft.*

De door [eiser] conform de beslissing van 21 april 2023 ter griffie van het hof gestorte waarborg van 4.000,00 euro dient ter (gedeeltelijke) delging van deze rechtsplegingsvergoedingen voor de helft te worden vrijgegeven aan [eerste verweerder] en voor de helft aan [tweede verweerder].

[...]"

Grieven

Eerste onderdeel

1. Krachtens artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet, kan, wanneer het college van burgemeester en schepenen niet in rechte optreedt, een of meer inwoners namens de gemeente in rechte optreden, mits zij onder zekerheidsstelling aanbieden om persoonlijk de kosten van het geding te dragen en in te staan voor de veroordelingen die mochten worden uitgesproken.

Een inwoner die bij toepassing van artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet de rechtsvordering van de gemeente uitoefent, is slechts een formele procespartij. Het is de gemeente die de materiële procespartij is.

2. Wanneer de gemeente vrijwillig tussenkomt in een procedure die is ingeleid door een inwoner op grond van artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet, kan de gemeente geen ontvankelijke vorderingen tegen de inwoner stellen. De inwoner is immers geen “*partij*” in de zin van artikel 13 van het Gerechtelijk Wetboek.

Opdat de gemeente een ontvankelijke vordering tegen de inwoner zou kunnen stellen, dient zij de inwoner eerst in eigen naam, als materiële procespartij, in het geding te betrekken (artikelen 13 en 813 van het Gerechtelijk Wetboek).

Luidens de tekst van artikel 813, *in fine* van het Gerechtelijk Wetboek dient dit bovendien bij dagvaarding te gebeuren.

3. De appelrechter bevestigt het eerste vonnis in zoverre het eiser ten aanzien van tweede verweester tot de rechtsplegingsvergoeding veroordeelde. Verder veroordeelt hij eiser ook tot betaling van de rechtsplegingsvergoeding aan tweede verweester voor de graad van beroep met de overweging dat “[d]e door [eiser] conform de beslissing van 21 april 2023 ter griffie van het hof gestorte waarborg van 4.000,00 euro [...] ter (gedeeltelijke) delging van deze rechtsplegingsvergoedingen voor de helft [dient] te worden vrijgegeven aan [eerste verweester] en voor de helft aan [tweede verweester]”.

In zoverre de appelrechter de beslissing van de eerste rechter inzake de gerechtskosten bevestigt en eiser veroordeelt tot betaling van de gerechtskosten aan tweede verweester in graad van beroep, schendt hij artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet, alsook de artikelen 13 en 813 van het Gerechtelijk Wetboek.

Eiser trad in dit geding immers uitsluitend op als de vertegenwoordiger in rechte van tweede verweerder, zodat tweede verweerder geen ontvankelijke vordering tegen hem, in die hoedanigheid, kon stellen. Eiser had slechts wettig tot betaling van de gerechtskosten aan tweede verweerder veroordeeld kunnen worden, indien tweede verweerder hem in eigen naam tot tussenkomst had gedagvaard.

Tweede onderdeel (ondergeschikt)

Aan hetgeen onder het eerste onderdeel aangevoerd werd, kan nog het volgende worden toegevoegd.

Enkel in eerste aanleg stelde tweede verweerder een eis (die afgewezen werd). Zij tekende geen beroep tegen dit vonnis aan. Voor wat betreft de procedure in graad van beroep bestond er dus geen procesverhouding (of gerechtelijke band) tussen eiser en tweede verweerder, zodat de appelrechter de artikelen 1017, eerste lid, 1018, eerste lid, 6°, en 1022 van het Gerechtelijk Wetboek schendt door eiser voor wat betreft de procedure in graad van beroep tot betaling van de rechtsplegingsvergoeding aan tweede verweerder te veroordelen.

Toelichting

Eerste onderdeel

1. Artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet bepaalt dat een of meer inwoners in rechte kunnen optreden namens de gemeente, “mits zij onder zekerheidstelling aanbieden om persoonlijk de kosten van het geding te dragen en in te staan voor de veroordeling tot schadevergoeding of boete wegens tergend en roekeloos geding of hoger beroep die kan worden uitgesproken”. De gerechtskosten in de zin van deze bepaling zijn bij toepassing van artikel 2 van het Gerechtelijk Wetboek de gerechtskosten opgesomd in artikel 1018 van het Gerechtelijk Wetboek.

Zoals onder het eerste middel werd aangegeven, oefent de inwoner bij toepassing van artikel 194 van het Gemeentedecreet de rechtsvordering van de gemeente uit. De gemeente is de materiële procespartij en de inwoner is de formele procespartij. De regel is dat de materiële en niet de formele procespartij gehouden is tot de gerechtskosten, maar artikel 194 van de Gemeentewet voorziet in een uitzondering op deze regel, uit hoofde waarvan de inwoner moet instaan voor de gerechtskosten van de gemeente ten aanzien van de partij waartegen de vordering ingesteld wordt (S. Sobrie, *Procederen qualitate qua*, Antwerpen, Intersentia, 2016, nr. 315, 299).

2. Een inwoner die een vordering inleidt op grond van artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet kan geen ontvankelijke vordering stellen tegen de gemeente, bijvoorbeeld tot betaling van de gerechtskosten, omdat een rechtssubject niet in rechte zijn eigen veroordeling kan eisen (zie S. Sobrie, “Art. 194 (nieuw) Gemeentedecreet: het optreden namens de gemeente (heimelijk) aan banden gelegd”, *RW* 2012-13, nr. 17, 1327).

Het omgekeerde geldt logischerwijze ook. De gemeente die tussenkomt kan geen ontvankelijke vordering stellen tot de veroordeling van de inwoner die een vordering stelt uit hoofde van artikel 194 van het Gemeentedecreet, aangezien de gemeente zo tegen zichzelf zou procederen. De inwoner die een

milieustakingsvordering stelt, is geen “partij” in de zaak in de zin van artikel 13 van het Gerechtelijk Wetboek.

3. Opdat de gemeente een ontvankelijke vordering kan stellen tegen de inwoner die een procedure inleidt op grond van artikel 194, eerste lid van het Gemeentedecreet, moet zij de inwoner eerst tot tussenkomst dagvaarden, zodat de inwoner ook als materiële procespartij betrokken wordt en niet louter als vertegenwoordiger *ad agendum* van (zie Cass. 24 oktober 1983, Zie ook S. Sobrie, *Procederen qualitate qua*, Antwerpen, Intersentia, 2016, nr. 297, 285).

Artikel 813 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt daarbij dat dit bij dagvaarding dient te gebeuren.

Tweede onderdeel

Het loutere feit dat partijen tegen elkaar concluderen, volstaat niet om van een procesverhouding (of gerechtelijke band) te kunnen gewagen (Cass. 9 januari 2020, Cass. 12 februari 2018, Cass. 30 juni 2016,

BIJ DEZE BESCHOUWINGEN

Besluit ondergetekende advocaat bij het Hof van Cassatie dat het U behage, Hooggeachte Dames en Heren, het bestreden arrest te vernietigen en de zaak en partijen te verwijzen naar een ander hof van beroep, kosten als naar recht.

Brussel, 2 januari 2024